

Antoni Serra

Avui he decidit parlar dels crítics de cinema que borinejaven en la meua època —gens ni mica daurada, per cert—, i també de la crítica. Així, sense més tràmits, perquè sí, perquè trob que estic en contradicció flagrant amb mi mateix, perquè em ve de gust i perquè em cansa, ai!, la rutina de totes les festes de guardar, especialment si són diumenges. La veritat és que dubtava si parlar-ne o no, encara que fos amb l'excusa de reprendre el fil d'aquestes memòries de l'impossible. I la raó és que, si hi ha éssers malèfics en la cort angelical (per entendre'ns, entre els que no són llogaters de l'infern, ni prop fer-s'hi) que no

esdevenir una tasca rutinària, en general, la pobresa creativa de la qual és conseqüència del muntatge econòmic. Hi ha massa peles en joc, com saben els productors... Per tant, les receptes, amb tots els ingredients espinzellats, ja vénen cuinades per als crítics des de les cases cen-

Perquè, si no hi estava d'acord? I no perquè em coaccionàs l'empresa periodística, no, en absolut, sinó perquè l'havia d'escrivir amb presses, amb la urgència a què obliga el periodisme de tots els dies, sense ni tan sols tenir temps per meditar què feia realment. I signava amb el meu nom complet, d'altres amb les inicials i la majoria de vegades amb un simple Suplent. I s'havia acabat el bròquil...

Tampoc els crítics professionals que vaig conèixer aquells anys no em semblaven res de l'altre món —ans el contrari—, ni m'estimularen gaire. Amb l'excepció dels joves de *Triunfo*, és a dir, de José Monleón, Diego Galán, i d'algun altre que estava més a prop de mi, com Francesc (Paco) Llinàs, la resta era decepcionant. Ja n'he parlat, en un d'aquests episodis, d'Alfonso Sánchez i d'Antonio Martínez Thomàs com a exponents del rutinisme crític i del convencionalisme periodístic; sobretot, el que he citat en segon lloc, que escrivia els seus comentaris, basant-se en les referències que li facilitava la seva dona.

Però no calia fer-se'n tan enfora. A Mallorca hi havia un crític jove (per edat), però profundament instal·lat en el sistema, que em tenia allucinat. Aquest crític, després de l'estrena de *Dos mujeres* (en versió original, de De Sica, *La Ciociara*: m'agrada més el títol en italià), es va atrevir a publicar (i que ho és, d'agorurada, la ignorància, ai las!) que la pel·lícula era horrorosa i que això no havia d'estranyar ningú perquè estava basada en una novel·la d'Alberto Moravia, que era coix, homosexual i comunista. Jo veia visions... Però així era la crítica en aquells anys polítics, a l'època dura del franquisme. Era flonja i bleda, per impersonal; era atrevida i estúpida, per ignorància militant; o era rutinària, per convencional... Només en poques ocasions era creativa i creadora.

I tanmateix el cinema, amb crítics o sense, ha continuat i continuarà existint, fins i tot, el que no és indústria pura i dura; fins i tot, el que va destinat a gent que, com jo mateix, està més prop d'Orson Welles, que d'aquesta mena d'elefant elefantiàtic i il·lusionista de la mentida, anomenat —si mal no record— Spielberg.

Tal vegada per això vaig deixar la crítica i em vaig afeccionar a les dames que de tota la vida han usat lligacames. L'excelsa Marie Dressler de *Dinner at Eight* ho deu entendre perfectament. ♦

tan sols em resulten adversos, sinó que a més em semblen insuportables, aquests són els pontífexs universitaris (amb escreix de vocació academicista i notes a peu de pàgina), els editors de llibres que només en fan, i els anomenats crítics de tota mena i pelatge: teatrals, literaris i cinematogràfics.

Pensar en els crítics em provoca una mena de regirada, com si se m'aparegués el fantasma fosforescent (sense arribar a foc follet) de Walt Disney.

I dic això amb coneixement de causa, perquè m'hi vaig tirar un grapat d'anys, fent crítica crònica: el 1960, a València, i del 1961 al 1968, a Palma. I és que la feina del crític —exercida amb independència, amb el punt d'agnosticisme necessari, amb el rigor que permet la vacuna escaient contra creences i paternalismes econòmics— és del tot impossible. Impracticable, gairebé. Ben altrament, sol

trals. «*J'aspire déjà à trouver un style nouveau*», deia Bruno Schulz l'any 1936, aspiració que hauria de ser —al meu entendre— la meta de tota persona relacionada amb el món de l'escriptura. Però els crítics mai no en trobaran cap, d'estil nou i personal. Estan excessivament condicionats per les convencions inamovibles que imposen *in saecula saeculorum* els caps pares de la indústria: la Metro, la Paramount, la Universal (us en podeu afluixar de prendre per no triar). Així era en el passat i així serà en el futur.

Per això, jo no tenc en gaire estima els crítics, ni me'n tenia a mi mateix quan exercia la professió a la dècada dels seixanta. Anava a veure una pel·lícula, en sortir me n'anava a la redacció, hi engirgolava la crítica —en una vella Underwood, *standard typewriter*: això (l'aparell d'escriptura) sí que era important—, l'entregava al cap de secció i l'endemà la veia publicada. En un noranta per cent, mai no en rellegia cap.

